

Omgaan met cytostatica en uitscheidingsproducten

U wordt behandeld met cytostatica. Dit zijn medicijnen die kankercellen doden of de groei afremmen.

Cytostatica verdwijnen uit het lichaam via urine en ontlasting, de zogenoemde uitscheidingsproducten. Een zeer klein deel van de cytostatica verlaat het lichaam met speeksel en zweet. Uitscheiding via sperma of vaginaal vocht is te verwaarlozen. Ook in bloed, drain- en wondvocht kunnen cytostatica voorkomen. De periode waarin dat gebeurt, noemen we de uitscheidingsperiode.

Direct contact (huidcontact) met cytostatica of met de eerder genoemde uitscheidingsproducten kan schadelijk zijn voor de gezondheid. In het ziekenhuis werken mensen die vaak en langdurig met cytostatica omgaan. Daarom zijn wettelijke richtlijnen opgesteld om deze medewerkers te beschermen tijdens de verzorging van de patiënten en bij het omgaan met de uitscheidingsproducten. Uzelf en uw omgeving zullen slechts een beperkte periode in aanraking kunnen komen met cytostatica en de uitscheidingsproducten. Daarom gelden in de thuissituatie slechts beperkte adviezen. Ga intimiteit dus vooral niet uit de weg.

In het ziekenhuis

Zoals eerder benoemd wordt u behandeld met cytostatica. Dit zijn medicijnen die kankercellen doden of de groei afremmen. Als er kans bestaat op direct contact met cytostatica, zal de verpleegkundige of de arts beschermende maatregelen nemen. Afhankelijk van de situatie gebruikt men handschoenen, een schort, een beschermbril of mondkapje. Op deze manier wordt voorkomen dat medewerkers blootstaan aan cytostatica in de uitscheidingsproducten, tijdens bijvoorbeeld het bed verschonen, urinaal legen of wondverzorging.

Het infuus

Het gebruik van een infuussysteem met meerdere aansluitpunten betekent veiliger werken voor verpleegkundigen. Bij combinatiechemotherapie en/of meerdaagse kuren verschoont men het systeem als alle aansluitpunten zijn gebruikt. Een nadeel voor u is dat tot die tijd alle lege cytostaticazakken aangekoppeld blijven. Hierdoor kan het wat lastig zijn om kleding te verwisselen, maar met hulp is het zeker mogelijk. Op het moment dat cytostatica via het infuus worden toegediend moet u op de afdeling blijven. Hoewel we daarmee zoveel mogelijk rekening houden, kan het voorkomen dat u voor een bepaald onderzoek de afdeling moet verlaten. U wordt altijd begeleid naar een andere afdeling. Mocht u onderweg problemen ondervinden, vraag dan of men contact opneemt met de verpleegkundige van uw afdeling.

Uitscheiding

- Cytostatica kunnen worden verspreid via spetteren of morsen van uitscheidingsproducten. Vervolgens kunnen deze cytostatica via huidcontact ongemerkt worden opgenomen in het lichaam. Vooral tegen dit risico worden voorzorgsmaatregelen genomen.
- Urine en ontlasting kunnen via het riool worden geloosd. U kunt gewoon het toilet gebruiken. Mannen wordt geadviseerd zittend te plassen. Druppels kunt u met toiletpapier verwijderen.
- Soms is het tijdens de opname nodig urine te meten. In dat geval kunt u een po of urinaal gebruiken. De verpleegkundige licht u in.
- Braaksel is alleen risicovol als het cytostaticum als tablet, capsule of drank is ingenomen, tot twee uur na inname.

Thuis

- Of en hoe lang uitscheidingsproducten risicovol zijn, hoort u bij ontslag uit het ziekenhuis. De verpleegkundige vertelt u of bepaalde voorzorgsmaatregelen nodig zijn. U krijgt eventueel wegwerphandschoenen mee. Is er sprake van wondverzorging, dan kunt u uw vragen hierover met de verpleegkundige bespreken.
- Bij incontinentie moet u handschoenen dragen bij contact met het incontinentiemateriaal en/of natte kleding en beddengoed. Vouw incontinentiemateriaal in natte toestand dicht zodat de plastic buitenlaag de inhoud afsluit en doe het samen met de handschoenen in een plastic zak. Deze kunt u gewoon bij het huisvuil deponeren. Met Sudocreme, bij de drogist te koop, beschermt u de huid tegen irritatie. Siliconencreme 20% helpt ook goed en is op recept verkrijgbaar.
- Let er bij het reinigen van risicovol wasgoed (kleding uit het ziekenhuis, linnengoed, kleding die thuis nat is geworden) op dat u wegwerphandschoenen draagt. Spoel de kleding of het linnengoed in de wasmachine met een koud spoelprogramma en kies vervolgens een geschikt wasprogramma. Is het niet mogelijk de kleding direct in de wasmachine te stoppen, bewaar deze dan in een goed afgesloten plastic zak.
- Handschoenen en plastic zak kunnen in een goed afgesloten nieuwe plastic zak gewoon mee met het huisvuil.

Voorkomen van zwangerschap

Chemotherapie kan aangeboren afwijkingen veroorzaken. Daarom is het raadzaam tijdens en na de behandeling zwangerschap te voorkomen door een voor u geschikte vorm van anticonceptie te gebruiken (pil, prikpil, spiraaltje of condooms). Bespreek de anticonceptiemaatregelen en hoelang u deze moet gebruiken met uw behandelend arts. Over het algemeen wordt geadviseerd een periode van twee jaar aan te houden. Indien er een vermoeden van zwangerschap is, breng dan direct uw arts op de hoogte.

Cytostaticatoediening via een draagbare pomp

Deze toediening zal in het algemeen geen problemen geven. Het is immers een gesloten systeem dat in het ziekenhuis is aangesloten en daar, indien nodig, wordt vervangen en afgesloten. Als het infuus met cytostatica toch onverhoopt gaat lekken, dan kunt u de volgende maatregelen nemen:

Als u zelf bent besmet

- Was de besmette huid direct overvloedig met water.
- Trek besmette kleding uit en was daarna de handen.

- Was de besmette kleding in de wasmachine (zie onder 'Thuis').

Als de omgeving is besmet

- Trek (wegwerp)handschoenen aan.
- Neem de gemorste vloeistof op met keukenrol of papieren servet, stop dit samen met de handschoenen in een plastic zak en gooi het weg met het huisvuil.

Als de draagbare pomp is besmet

- Trek (wegwerp)handschoenen aan.
- Omwikkel het toedieningssysteem met een schone doek en stop dit in een plastic zak.
- Waarschuw de afdeling waar u onder behandeling bent.

Nog even dit

Als u deze richtlijnen in acht neemt, zijn risico's uitgesloten. U of uw familie hoeft zich hierover niet ongerust te maken. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met uw behandelend arts of de verpleegkundige.

Vragen

Als u nog vragen heeft, neem dan contact op:

- tijdens kantooruren met de afdeling Medische oncologie, receptie W: T (020) 444 4957
- 's avonds en in het weekeinde met de afdeling waar u behandeld bent, bereikbaar via de receptie: T (020) 444 4444